

Valmistelija amanuenssi Nina Moilanen, nina.moilanen@jyvaskyla.fi

Maija Rinne

maijarinne1@gmail.com

Lausuntopyyntö 11.5.2023

Keuruu, Pohjoislahden koulu, Koskenpääntie 5, koulun sivurakennuksen kulttuurihistorialliset arvot

Keski-Suomen museo on saanut lausuntopyynnön koskien Keuruun Pohjoislahden koulun yhteydessä sijaitsevan, kirjastona aiemmin käytetyn sivurakennuksen kulttuurihistoriallisia arvoja. Keuruun kaupunki on lakkauttanut kirjaston toiminnan ja rakennuksen jatkokäyttöä tutkitaan.

Pohjoislahden koulu sijaitsee Mänttään vievän maantien varressa lähellä Mäntäntien ja Koskenpääntien risteystä. Alueella on voimassa Pohjoisjärven osayleiskaava, joka on hyväksytty vuonna 2016. Koulun aluetta koskee osayleiskaavassa merkintä PY – julkisten palvelujen ja hallinnon alue. Lisäksi koulutontilla on erityisiä kulttuuriympäristöarvoja kuvaava merkintä paikallisesti arvokkaasta rakennuksesta tai pihapiiristä. Merkintää koskee seuraava kaavamääräys:

Paikallisesti arvokas rakennus tai pihapiiri. Kohteen maisemalliset, rakennustaiteelliset ja/tai kulttuurihistorialliset arvot tulee turvata. Kohdetta ei saa purkaa ilman purkamislupaa. Purkamisluvan käsittelyn yhteydessä Keski-Suomen museolle tulee antaa mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohdetta kunnostettaessa tulee ensisijaisena lähtökohtana olla sen arvojen säilyttäminen ja/tai palauttaminen.

KESKI-SUOMEN MUSEO

Vapaudenkatu 28

PL 634, 40101 Jyväskylä

puh. 050 568 7072

keski-suomenmuseo.toimisto@jyvaskyla.fi

26.1.2020 voimaan tulleessa Keski-Suomen maakuntakaavassa Pohjoislahden koulu sijoittuu Multian kirkonkylältä Keuruun keskustan kautta Keuruselän itäpuolisille alueille ulottuvalle kulttuuriympäristön vetovoima-alueelle, jossa alueen kehittämisessä tulee hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta ja alueidenkäytöllä edistää kulttuuriympäristöjen kestäväää käyttöä.

Pohjoislahden koulu on inventoitu Keuruulla tehdyissä rakennusinventoinneissa vuosina 1989 ja 2012. Inventoinneissa koulu pihapiireineen on todettu sivistyshistoriallisesti ja maisemallisesti paikallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteeksi.

Pohjoislahden koulun perustamishistoria liittyy koko Keuruun koulutoimen varhaisimpaan vaiheeseen. Keuruun kirkkoherra, rovasti Malmsten testamenttasi 10 000 markkaa Pohjoislahden ja Vesikeuruun kylille kansakoulun perustamista varten. Koulu aloitti toimintansa vuonna 1869 ensin Keuruun kirkonkylässä, jossa opetus järjestettiin erikseen tytöille ja pojille. Nykyisessä paikassa koulun toiminta käynnistyi vuonna 1888, aluksi tyttökouluna. Pohjoislahden koulun yhteyteen saatiin ensimmäinen kirjasto jo vuonna 1896. Toiminta kuitenkin ilmeisesti lakkasi jossain vaiheessa. Pohjoislahden kirjasto perustettiin uudelleen vuonna 1974. Koulun sivurakennuksessa se on ollut vuodesta 1989 lähtien.

Kirjastokäytössä olleen sivurakennuksen varhaisvaiheista on Keski-Suomen museon inventoinneissa vuosilta 1989 ja 2012 vain niukat tiedot. Rakennus on valmistunut todennäköisesti 1920-luvulla. Sen alkuperäistä käyttötarkoitusta ei ole kirjattu inventointitietoihin, mutta kyseessä on saattanut olla esimerkiksi opettajan asuinrakennus tai koulun lisärakennus.

Hirsirunkoisessa rakennuksessa on 1920- ja 1930-luvuilla suomalaisessa arkkitehtuurissa vallalla olleen pohjoismaisen klassismin tyylipiirteitä kuten pelkistetty ulkoasu, umpikuistin päätykolmio, räystäiden kissanpenkit, päätykolmioiden kaari-ikkunat ja toisen päädyn sisäänkäynnin kaiteet. Neliruutuiset suurikokoiset ikkunat vaikuttavat myöhemmin asennetuilta, joten rakennus ei liene täysin alkuperäisessä asussaan.

Yksittäisenä rakennuksena Pohjoislahden koulun sivurakennuksen historiallisia arvoja on vaikeaa määrittellä rakennuksesta olevan vähäisen historiatiedon perusteella. Rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot tulee kuitenkin arvioida osana Pohjoislahden koulun kokonaisuuteen. Pohjoislahden koululla ympäristöineen on sivistyshistoriallista ja kulttuurihistoriallista arvoa todistusvoimaisena kokonaisuutena, joka kuvastaa maalaiskansakoulun toiminnalle ominaista ympäristöä eri-ikäisine koulutaloineen ja talousrakennuksineen. Noin satavuotias, osittain alkuperäisen asunsa säilyttänyt koulun sivurakennus edustaa jo ikänsä puolesta harvinaistuvaa rakennusperintöä.

Pohjoislahden koulun miljöö sijoittuu näkyvälle paikalle maantien varteen, ja on kyläkuvassa siten maamerkkimäisessä asemassa. Koulu ympäristöineen ja toimintoineen on kyläläisten paikallisidentiteetin kannalta merkittävä.

Keski-Suomen museon näkemyksen mukaan Pohjoislahden koulun sivurakennuksen ja sen kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen kannalta ensisijaisena ratkaisuna tulee pyrkiä löytämään rakennukselle soveltuva käyttötarkoitus, jossa se säilyy alkuperäisellä paikallaan ja on jatkuvan ylläpidon piirissä. Korjaus- ja huoltotoimissa tulee huomioida rakennuksen rakenteelliset ja tyyllilliset ominaispiirteet ja säilyneet alkuperäiset detaljit.

Keski-Suomen museo

18.8.2023

Heli-Maija Voutilainen

museotoimenjohtaja

heli-maija.voutilainen@jyvaskyla.fi

Lausunto on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

kirjaamo@museovirasto.fi

